

ÖSTERGÖTLANDS
HEMBYGDSFÖRBUND

Östergötlands Hembygdsblad

Trevlig hembygdssommar!

Björkekinds Hbf – en välkommen
återvändare

Läs om projekt Östgötaduken

Landshövdingens sista hembygdsturné

Nr 2-2024

ÖSTERGÖTLANDS HEMBYGDSBLAD

Utkommer med fyra nummer per år och ges ut av Östergötlands Hembygdsförbund, till vilket 98 föreningar med över 18 000 medlemmar är anslutna.

Tidningen ges sedan 2016 ut digitalt och får distribueras fritt till alla medlemmar i förbundet. Tidningen finns även för fri nerladdning från förbundets hemsida www.hembygd.se/ostergotland.

Ansvarig utgivare

Rolf Pettersson (förbundsordförande)
Härna Åland, 590 76 Vreta kloster
Tel: 073-346 49 04
E-post: rolf.k.pettersson@telia.com

Utkommer

omkring 15/3, 15/6, 15/9, 15/12

Manusstopp

12/3, 12/6, 12/9, 12/12

Välkommen med textbidrag, foton och annonser!

Materialet skickas (e-postas helst) till kansliet. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera texter och bilder.

Annonspriser

1/1 sida 1200:-
1/2 sida 600:-
1/4 sida 400:-

Östergötlands Hembygdsförbunds Kansli

Vasavägen 3, 582 20 LINKÖPING
Tel: 076-103 11 39
ostergotland@hembygd.se
www.hembygd.se/ostergotland
www.facebook.com/ostergotlandshembygdsforbund

Omslagsbild:

Å kyrkoruin, Vikbolandet
Foto: Jesper Ström

INNEHÅLL:

Ordföranden har ordet	sid 3
Björkekind's Hbf – en välkommen återvändare	sid 4-5
Riksstämman i Gävle	sid 5
Landshövdingens sista hembygdsturné	sid 7
Östgötaduken – en samtida dokumentation om kvinnors handarbete	sid 8-10
En dag med kyrkligt kulturarv i Örberga	sid 10

Välkomna på Skogsutflykt i Ulrika lördag 31 aug!

Hembygdsförbundet och Studieförbundet Vuxenskolan bjuder in till en kostnadsfri, lärarik hel-dagsutflykt i skogen vid Skullebo i Ulrika. Lär er om hyggesfritt skogsbruk, skogens värden för friluftsliv och rekreation, samt kulturmiljövärden och produktion av material för slöjd & byggnadsvård. Plus mycket mer!

[Läs mer och anmäl er här:](#)

Ordföranden har ordet

Halva 2024 har redan passerat; jag tycker att tiden rusar fram. Förr tyckte man att tågen rusade fram och tiden stod still. Idag verkar det vara tvärt om, men det kan vara bra att stanna upp ibland.

Våren för föreningarna brukar vara årsmötenas tid, så även i år. Vårt eget årsmöte hölls på hembygdsgården i Kisa i april. Conny Sandberg från Sveriges Hembyggsförbund valdes till ordförande. Det var sista gången som Conny kom som representant för SHF:s styrelse, då han hade avböjt omval vid Riksstämman. Ny kontaktperson blir Peter Olausson. Från vår egen styrelse hade vår kassör Åke Andersson också avböjt omval. Till ny kassör valdes Monika Ivarsson från Vårdsbergs Hbf, och Christer Schmiedt från Landeryds Hbf blev ny suppleant. Vi välkomnar båda två!

Något som kan vara känsligt på årsmöten är beslutet om medlemsavgiften. Den är ofta mycket låg. Den avgift som föreningarna betalar in till Östergötlands Hembyggsförbund består av två delavgifter. Dels en till oss själva och dels en till Riksförbundet. I år är avgiften 13 kr till Riks och sex kr till oss, totalt 19 kr för varje medlem. Det kan kännas tungt för en kassör att få en faktura på flera tusen kronor. Men det man ska veta är att det är *medlemmens* avgift till förbunden och inte föreningens. Vi har berört frågan ofta nyligen, men den är såpass viktig.

På årsmötet i Kisa beslutades det om att höja avgiften till oss med två kronor för varje medlem, totalt åtta kr. Den avgiften gäller från 2025. Avgiften till Riks har varit oförändrad sedan 2015, så vid Riksstämman i Gävle (se sid 5) beslutades om en höjning med tio kronor per medlem. Den avgiften gäller från 2026. Det kan kännas tungt med en så kraftig höjning, men den täcker inte ens inflationen. Denna information har skickats ut till alla föreningar i maj, vilka därför redan nu bör tänka på dessa nya förbundsavgifter inför nästa årsmöte.

Ytterligare en tråkig nyhet är att vår kanslist Jesper Ström har tvingats att tills vidare sägas upp, pga de regler som finns på arbetsmarknaden. För en fortsatt anställning hade vi behövt höja anställningsgraden, vilket förbundet inte har råd med.

Det innebär att vår servicegrad tillfälligt minskar betydligt. Telefonen kommer att vara mindre bevakad, men vi ska försöka besvara mejl så gott vi kan.

Glädjande däremot var att vi i år kunde genomföra Landshövdingeresan med hembygdsbesök hos Fornhemmet i Wist, hembygdsgårdarna i Nykil och Mjölby samt Rådhuset i Skänninge hos S:ta Ingrid Gille (se sid. 7). Som trevligt resesällskap hade jag Karolina Hallstedt från Kulturarv Östergötland. Hon finns på Östergötlands museum och vikarierar för Karin Lövgren. Karolina kommer gärna och hälsar på hembygdsföreningarna, så kontakta henne. Dessa resor är lika uppskattade av alla parter.

Landshövding Carl Fredrik Graf slutar den sista juli och hade en stor avtackning på slottet 19 juni, där jag deltog från förbundet som en bland flera hundra representanter från kommuner, organisationer, företag mm från hela länet. Man förstår att han är väldigt

Rolf Pettersson och Carl Fredrik Graf på hembygdsresa i Skänninge.
Foto: Karolina Hallstedt

omtyckt, vilket vi från hembygdsrörelsen gärna instämmer i. Länsstyrelsen vill gärna fortsätta med hembygdsresorna, så vi får se vem som blir vår kommande landshövding.

Nu stundar en förhoppningsvis skön tid med många hembygdsaktiviteter, öppna hembygdsgårdar, kaffestunder, loppisar m.m. Genom att hålla hembygdsgårdarna öppna med aktiviteter håller ni kulturarvet levande och stärker civilsamhället! Logga gärna in på [Hembygdsportalen](#) och lägg ut i aktivitetskalendern vad som är på gång hos er. Titta även vad som händer på den plats ni tänker besöka runt om i Sverige. Glöm heller inte bort Hembygdsjärens dag 4 augusti, där temat är mat.

Jag önskar Er alla en trevlig sommar!

Rolf Pettersson

Björkekinds Hbf – en välkommen återvändare

Text & bild:
Jesper Ström

Hembygdsförbundet får sig ett guidat besök på hembygdsgården i Kapperstad, ett par km förbi Kuddby kyrka på Vikbolandet.

Den 12 juni styrde Östergötlands Hembygdsförbund kosan österut till Vikbolandet för ett nyfiket välkomstbesök hos en nybliven medlemsförening. Eller snarare en återvändande sådan. Björkekinds Hembygdsförening var nämligen en gång i tiden medlem i förbundet. Föreningen gick dock ur och förblev så ett flertal år - bara för att komma tillbaks under 2024. Ett beslut som förbundet är oerhört glada över.

Hembygdsmuseet i Kuddby var en gång i tiden både sockenmagasin och fattigstuga.

Rolf Pettersson, Ola Bixo och Jesper Ström från förbundet välkomnades med förmiddagskaffe inne i hembygdsmuseet i Kuddby. Cecilia Jonsson, nybliven ordförande, samt medlemmarna Hans Svensson, Karin Fridh och Christer Larsson berättade om både föreningens och traktens historia samt verksamhet.

Den avlånga, höga museibyggnaden precis vid Kuddby kyrka är ursprungligen ett kyrktorn, men har en gammal funktion som sockenmagasin för säd så långt bakåt som 1741. Efter många historiska turer – bl.a. som fattigstuga år 1870 – så gjordes 1974 en överenskommelse mellan föreningen och Norrköpings kommun där man fick disponera byggnaden som hembygdsmuseum. Den yttre renoveringen bekostades av kommunen, och föreningen svarade för den interna.

Museet är idag inrett med bl.a. skänkta föremål från gårdar runt om samt från den berömda hemkonsulten Rut Wallensteen-Jaeger; däribland en vackert dekorerad, bronstonad kakelugn. På toppvåningen finner man också ett litet skolmuseum.

Björkekind är en av fyra föreningar på Vikbolandet som ingår i den lokala Arkivföreningen, dit både arkivhandlingar och föremål deponeras. Man har även kommittéer för olika aktiviteter, däribland midsommarfirande och gökotta. Man har till och med försökt sig på att arrangera barnteater.

En uppskattad verksamhet är årsboken, vilken ges ut som ett slags rikt illustrerad verksamhetsberättelse.

Gravsättningsdagen i oktober är en stor dag under året, då besöken i både kyrkan och museet flerdubblas.

Hembygd förbundet togs därefter med på en kort biltur bort till föreningens andra byggnad i form av hembygdstugan i Kapperstad – en gårdsgårdsinhjägnad 1700-tals-ryggåstuga från Klinga Gård, som uppfördes på platsen år 1948. Den idylliska och lummiga hembygdsgården är ett populärt utflyktsmål i trakten, där även friluftsgudstjänster och andra sammankomster anordnas.

Besöket avslutades med en visning av [Å kyrkoruin](#). En lämning av en stenkyrka från 1200-talet, betagande vackert belägen längs en slingrig grusväg ner mot Slätbaken. År 1879 brann Å gamla kyrka och fick sedan förfalla i nära 100 år. En fantastisk liten sevärdhet, där det hålls både utflykter och friluftsyoga. En minnestavla vid stenvuren berättar dessutom historien om skomakaren Jon Andersson, den äldsta personen i Sverige (och i hela världen). Om man nu väljer att tro på socknens dödbok, så blev han 147 år ...

Ruinen av Å gamla kyrka på Vikbolandet är ett både vackert och historiskt besöksmål.

Göte Lagerkvist och Anne Petersen mottog priset för Årets hembygd förbund.

Foto: Birgitta Hertin.

[LÄS ALLT OM RIKSSTÄMMAN 2024 PÅ DENNA SIDA:](#)

Riksstämman i Gävle

Östergötlands Hembygd förbund deltog på Sveriges Hembygd förbunds Riksstämma som hölls i Gävle 10-12 maj. Arrangör var Gästrik-Hälsinge hembygd förbund

På fredagen hölls det både föredrag samt panel-samtal på Läns museet Gävleborg, där även en konstutställning kunde beskådas. Kvällen avslutades med middag på Clarion Hotel.

Bland lördagens stämmoförhandlingar så omvaldes Anna-Karin Andersson som förbunds-ordförande.

Riksstämman beslöt bland annat om en höjning av medlemsavgifterna från år 2026 med 10 kr/medlem.

Den påföljande högtidsmiddagen och hembygd-festen hölls i den spektakulära kulturbyggnaden Gasklockorna.

Blidö sockens hembygd förbund fick ta emot den fina utmärkelsen *Årets hembygd förbund*.

På söndagen togs en del av deltagarna med på guidad rundresa i Gästrikland med besök till bland annat det imponerande Forsbacka järnverk.

Den ojämlika döden – Landsbygder i Östergötland 1750–1860

Döden är nuförtiden åldersrelaterad. Det betyder att risken att dö ökar med åldern och hittills har den som bekant varit hundraprocentig!

Jan Sundin visar i boken *Den ojämlika döden – Landsbygder i Östergötland 1750–1860* att detta är ett relativt nytt och modernt fenomen i historien. Tidigare kunde människor dö som spädbarn, barn, ungdomar, medelålders och naturligtvis åldringar. Det livsfarligaste man kunde utsätta sig för i livet var att vara spädbarn ...

Lokal litteratur Linköping Östergötland

[LÄS MER OM OCH BESTÄLL BOKEN HÄR:](#)

Ta del av projekt [Hembygdens smaker!](#)

Hembygdsgårdar i Sverige är en levande kulturbärare. Detta projekt stöttar hembygdsföreningar att utveckla och synliggöra sina matkoncept med fokus på lokal och hållbar mat.

Projekt Hembygdens smaker riktar sig primärt mot hembygdsföreningar men även till andra föreningar som vill utvecklas inom mat.

Vill din förening utvecklas inom mat? På vår lärplattform kan du ta del av kunskap från projekt Hembygdens smaker för att lära dig mer om bland annat livsmedelshygien, värdskap och måltidsturism. Vi kommer att fylla på innehållet allt eftersom.

Vill ni ta del av webinarier, kurser och kursmaterial?

Vill din förening skapa ett matevent?

Vi hjälper gärna till med provsmakningar, marknader eller temadagar.

Vill din förening hitta samarbete med lokala matproducenter?

[LÄS MER PÅ DENNA SIDA:](#)

Hushållnings
sällskapet

Landshövdingens sista hembygdsturné

Torsdag den 20 juni ägde den traditionella Hembygdsturnén för landshövdingen rum, arrangerad av hembygdsförbundet och Länsstyrelsen. För Carl Fredrik Graf blev det den sista, i och med hans avgång från sin post i juli. I år gick turen till hembygdsföreningarna Wist Hbf, Nykils Hbf, Mjölby Hbf samt S:ta Ingrids Gille i Skänninge, som alla visade upp sina gårdar och verksamhet.

Foton: Karolina Hallstedt, Kulturarv Östergötland

Wist hembygdsförening i Sturefors guidar runt på hembygdsgården Fornhemmet.

Landshövdingen välkomnas till Mjölby hembygdsgård.

Landshövdingen visas runt i Rådhuset i Skänninge av föreningen S:ta Ingrids Gille.

Nykils hembygdsförening bjöd på en uppskattad tur i veteran taxi på hembygdsgården Dalby.

Östgötaduken – en samtida dokumentation om kvinnors handarbete

Text & foto: MiaMaria Sandell

www.ostgotaduken.se

Vävgruppen i Österbymo.

Illustratör Anna Helldorff och jag, MiaMaria Sandell, har varit på en resa hösten 2023 där vi rest runt i Östergötlands alla 13 kommuner. Vi har träffat fler än 100 kvinnor som handarbetar på något sätt. Resan har fört oss genom ett vidsträckt landskap med en hänförande natur. Ett platt landskap med åkrar som sträcker sig så långt ögat når, skogar av gran, små och stora sjöar, smala skogsvägar, snabba motorvägar, berg och dal, stad och landsbygd.

Det har varit en resa i att förstå handarbetets betydelse för kvinnors liv, att förstå värdet av handarbetet, för den enskilda individen, i det sammanhang hon befinner sig i och samhället i stort. Vi kan konstatera att det finns många lager att ta hänsyn till när vi ska berätta den specifika berättelsen från respektive kommun.

Finns det skillnader med unika inslag beroende på var man rent geografiskt befinner sig? Ja, vi har uppmärksammat skillnader och i bilen efter våra möten har vi haft möjlighet att reflektera och prata igenom det vi har fått höra men väldigt ofta har vi varit så uppfyllda av den positiva energin som genomsyrat vårt möte att

Brodös Fia Lindblom.

vi bara tagit med oss den energin och njutit av den närvaron fullt medvetna om att allt är sparat i ljudinspelningar, bilder och illustrationer.

Processen har varit att styra så lite som möjligt och låta samtalet flöda fritt med en tidsrymd som har tillåtit orden att komma fram. Hur ofta tar vi oss tid att lyssna på vad någon verkligen har att säga utan att själv kommentera med egna erfarenheter? Det är svårt, det får jag själv jobba med varje gång jag lyssnar på någon, därför behöver man tid i ett samtal när man intervjuar, så personen verkligen ska få säga sitt. Dokumentationen av våra samtal har skett med ljudinspelningar som vi transkriberar och får en ”rå” nedskrivna text för vidare bearbetning. Detta är ett viktigt verktyg för att kunna vara fri i samtalet och för att få tid för fotografering och illustrationer. Att vi är två personer som utfört intervjuerna och samtalen har varit en förutsättning för hinna med att dokumentera med bild, video, illustration och ljudinspelning.

Vem har vi då träffat? Vi har träffat kvinnor som väver, knypplar, stickar, virkar, tovar, broderar, spinner, i det vardagliga livet, antingen själv eller i en syförening, på stickcaféer, man träffas på sy-lan, och andra mötesplatser där man både kan köpa garn och sitta ner för en stunds stickning tillsammans och ta en

fika. Vi har träffat entreprenörer som arbetat eller arbetar med dräktsömnad, återbrukssömnad, väveri, ullspinneri, linodling och vi har träffat hemslöjdskon-sulter.

Hantverk i Lilla butiken, Borensberg.

Vi frågar oss: vad är värdet av handarbete? Alla dessa kvinnor har med glädje öppnat dörren till oss och bjudit på go-fika och underbara samtal har uppstått om deras genuina intresse för sitt handarbetande och de har visat upp en fantastisk skatt av mattor allt från tras-mattor till dubbelmönstrade mattor (olika på under- och översida), mattor med tussar av ull, broderade dukar, lakan, blusar, handsyddas dopklänningar från förr, knypplade spetsar, knypplade hattar, stickade tröjor med enkla och mycket komplicerade mönster, vantar, mössor, sockor, tovade hattar, väskor, väggbo-nader, garner i ull, lin, bomull i alla färger, tjocklekar och olika kvaliteter, vävda dukar med traditionella mönster, virkade varelser, virkade sjalar, virkade vantar, vantar som gjorts med nålbindning, krokning eller stickmaskin.

Listan kan göras hur lång som helst och vi, Anna och jag, tänker att detta är helt fantastiskt – det måste vi visa upp! All denna kreativitet, detta skapande i händerna på kvinnor som finner sin passion i handarbetet, som genom handarbetet kan återställa en obalans i livet och skapa harmoni i kropp och själ, eller bara få möjligheten att ses, ta en fika och prata med eller utan handarbetet i handen – detta är värdet som vi alla kan relatera till.

Hur skulle livet se ut utan handarbetet, hantverket och konstnärskapet? Vi skulle frysa, hemmen skulle vara kalla, själen skulle vara utsvulten och livet skulle helt enkelt inte fungera särskilt bra. Handarbetet och hantverket med garn och textil går hela vägen tillbaka till livets början. Det är dessutom något alldeles särskilt att lägga fram en broderad duk, använda en stickad tröja eller ett par virkade vantar när jag vet vem som gjort dessa med sina händer. Duken, lakanen,

kökshanddukarna kanske har gått i arv från farmor eller mormor eller ännu längre tillbaka. Tradition, mönster och kunskap om hantverket är en del av vårt kulturarv, det behöver fortsätta att bevaras, kunskap behöver föras vidare – hur gör vi det?

Vi har frågat alla som deltagit i våra samtal hur de fått sin kunskap och det varierar allt från mamma, mormor, farmor till kurser och utbildningar till YouTube där många lagt ut videos om olika former av handarbete. Hemsidor som Ravelry.com är ett annat exempel. Det som kanske saknas är ett nätverk om handarbete lokalt i Östergötland som också är tillgängligt via en hemsida? Frågan har kommit till oss under resans gång men syftet för oss i detta skede har inte varit att skapa det. Och det kanske finns ett sådant nätverk men vi har inte gjort någon research kring det.

Finns det något nytt kring handarbete? Under resans gång har vi träffat på ord och företeelser som tyder på nya sätt att visa upp och skapa handarbete; gerillaslöjd, garngraffiti, husmorsgraffiti och sy-lan är några exempel. Gerillaslöjd handlar bl.a. om broderade budskap och kan innehålla i princip vilka budskap som helst. Husmorsgraffiti skedde som en lokal företeelse i Norrköping där virkade dukar sattes fast på lyktstolpar, staket och fasader i centrala Norrköping.

Vi har också den textila bildkonsten, återbrukssömnad, broderade QR-koder och ”digitala” trådar i tyget som gör att vi kan publicera ett digitalt innehåll i den brode-

Nålbindning, Spingillet Motala.

rade duken eller i vilket tyg som helst och helt plötsligt kan duken börja berätta en berättelse som du kan lyssna på i din mobil. Den broderade QR-koden scannar du med mobilens kamera som vilken QR-kod som helst och den digi-

tala tråden aktiveras genom att du ”blippar”/ lägger mobilen mot duken. Man kan säga att projektet Östgö-taduken nu blivit en trestegsraket med insamlandet av

samtal och intervjuer, bilder, illustrationer och videos under hösten 2023 där vi sökt och fått medel från Riksantikvarieämbetet för kulturarvsbete genom samverkan med Östergötlands Arkivförbund som uppdragsgivare. Hösten 2024 ska vi producera *Östgöta*duken med Annas illustrationer och där jag själv kommer att skapa det digitala innehållet och publiceringsplattformen.

Mer information om det kommer vi att publicera på www.ostgotaduken.se

Sociala mediekkanaler är viktiga för att nå ut och under turnén i Östergötland hösten 2023 kunde man följa våra möten på Facebook och Instagram i korta videoklipp som en sammanfattning från respektive möte. Detta har varit mycket uppskattat och ett enkelt sätt att nå målgruppen då det finns många handarbetsgrupper på Facebook där man kan få kontakt, tips & råd och information om event, kurser och mötesplatser.

Vi ska redigera textmaterialet och skriva manus till 13 berättelser, en för varje kommun i länet. Våren 2025 kommer vi åter att besöka länets kommuner för utställningar och workshops i handarbete och troligtvis med ytterligare en samverkanspartner i länet som kommer tillföra projektet nya perspektiv och möjligheter.

Det pågår en utställning på Kisa bibliotek 13 juni-26 juli 2024 med Tre talande dukar, där du kan hämta och lyssna på berättelser med din mobil från Kisa Livsväv – om emigrationen 1840–1930, Arkivröster i Östergötland och givetvis det pågående projektet med *Östgöta*duken. Välkommen!

En dag med kyrkligt kulturarv i Örberga

Ett 40-tal deltagare hade samlats i församlingsgården i Örberga den 4 juni. Karolina Hallstedt från Kulturarv Östergötland hälsade välkommen till en dag med det kyrkliga kulturarvet i centrum.

Örberga kyrka ligger på en kulle med utsikt över Östgötaslätten och från fönstren i församlingsgården kunde man se ut över Vättern. Här byggde prins Eugen sin Örgården 1916 efter att ha hyrt prästgården under tre somrar. Samtidigt bodde Verner von Heidenstam på Naddö i närheten och Ellen Key på Strand vid Omberg. Örberga ligger strax söder om Vadstena.

Örberga kyrka är den näst äldsta i Östergötland. Det är bara Herrestad som är äldre. Kyrkan är uppförd i kalksten med hjälp av munkar. Man har konstaterat att virket i tornet fälldes vintern 1116-17. I mitten av 1200-talet byggdes korsarmar och ett nytt kor. Kyrkan genomgick en stor renovering på 1400-talet då valven slogs och försågs med

Örberga kyrka är en av Sveriges äldsta och uppfördes redan i början av 1100-talet. Innan dess stod troligen en träkyrka på samma plats.

målningar. Målningarna har varit överkalkade i flera generationer men i samband med en renovering i mitten av 1880-talet togs de fram. Målningarna i valvet närmast utgången målades om medan de övriga kalkades över igen.

År 1953 tog man bort putsen men i övrigt lät man målningarna vara, vilket innebär att de inte är lika tydliga idag. Målningarna som har bibliska motiv har mycket gemensamt med de som finns i Risinge S:t Maria kyrka och som är utförda av den s.k. Risingemästaren och hans medhjälpare. Lars-Olov Östensson som är konstchef i Linköpings kommun berättade om kyrkan och målningarna.

Johanna Palm-Avis, som är målerikonservator på Östergötlands Museum, berättade om den renovering som hon och kollegan Johan Roos gjort i Risinge S:t Maria kyrka. Risinge gamla kyrka blev ödekyrka på 1800-talet när en ny kyrka byggdes. Idag är det Statens Fastighetsverk som äger den. Johanna berättade också om färger och metoder som använts i äldre tider.

Anna Djuvfeldt är textilkonservator på Östergötlands Museum. Hon arbetar bl.a. med det kyrkliga textilärvet. Hon berättade att det sedan 1686 är lag på att kyrkliga textilier ska vara inventerade samt vårdas och förvaltas på ett bra sätt.

Östergötlands Museums länskonstkonsulent Louise Johansson Waite medverkade också, men för dagen som privatperson. Som konstnär bakar hon byggnader. Genom att gjuta av detaljer kan hon göra en form som hon bakar bröd i. Det är viktigt att välja ingredienser så att brödet får rätt färg i förhållande till originalbyggnaden. Brödet torkas sedan som man gör med skorper.

Idag är det många som besöker en kyrka av annan anledning än att fira gudstjänst. Den kan vara en samlingsplats vid kriser men är också ett kulturarv. Kyrkorummet förmedlar den kristna tron genom de symboler som finns i kyrkan. Man kan också prata om kyrkorummet som ett immateriellt kulturarv - det sinnliga kyrkorummet. Det är inte den fysiska byggnaden i första hand utan de känslor som den väcker när man visas i den.

I Åkerbo församling arbetar Emma Björkman och Fredrik Carlin som församlingspedagoger. De berättade om hur de gör för att förmedla det kyrkliga kulturarvet till besökare, skolbarn och turister. Symbolerna i kyrkan har tystnat och behöver förklaras för dagens besökare. Man lär känna en religion genom dess kultrum, och kyrkorummet förmedlar den kristna tron precis som en moské gör med islam.

Linn Carlehed och Erik Carlberg från S:t Birgitta Klostermuseum i Vadstena berättade hur de arbetar med besökare och guidningar. Man samarbetar med Klosterkyrkan och Pilgrimscentrum. Museet har drivits av Birgittastiftelsen men är idag en del av Östergötlands museum.

Dagen avslutades med ett besök av mor Stava, Gustava Amalia Pettersson i egen hög person (gestaltad av Viola Rickardsson). Mor Stava var sveperska och föreståndare för Örberga fattigstuga. Hon bodde med maken, som var stallförare, och fem barn i ett av rummen på bottenvåningen. I det andra rummet bodde tidvis upp till åtta kvinnor och i köket bodde tre män. Övervåningen var bostad för ett par ensamstående kvinnor med barn.

Mor Stava skötte också kyrkklockorna som skulle klämta kl 6.00 och kl 18.00 varje dag, vardag som söcken. Rikstelefonen kom till Örberga 1901 och den första växeln som fanns i Prästgården förstördes i en brand. En ny placerades i fattighuset och från 1905 skötte den av mor Stava Ett uppdrag hon hade i hela 31 år fram till 1936. Mor Stava var född 1858 och dog 1946.

Örberga berättar – 900 år av liv är en bok av Marianne Andersson som kom ut 2016 när man firade kyrkans 900-årsjubileum. Där finns mera att läsa om Örberga, och boken delades ut till intresserade deltagare.

Text och bild: Ann-Kristin Eriksson

Släcka är silver, förebygga är guld.

De sex vanligaste orsakerna till brand

[Läs allt om Hembygdsförsäkringen på DENNA LÄNK:](#)

1. Anlagd brand

Minska risken för anlagd brand: Ha inte brännbart material, lättantändliga vätskor och tändstickor tillgängliga i eller utanför föreningsgården. Sätt lås på container och sopkärl. Komplettera dåliga lås med galler eller låsbom.

2. Renovering

Renovering har flertalet gånger slutat i totalbrand. Se till att ha ordning och reda. Ta hand om slipdamm, ha oljetrasor förvarade på säker plats. Har hantverkarna ett säkerhetstänk?

3. Eldning

Eldning i öppen spis, bakugn och majbrasa utomhus har alla lett till toalbrand. Inomhus: Elda lagom, mät temperaturen och hantera askan på säkert vis. Utomhus: Väderlek, avstånd från bebyggelse, uppsikt, släckredskap och efterkontroll.

4. Mänskliga faktorn

Glömska och handhavande fel kan sluta illa. Sätt timer på kaffebryggare, och spisar. Ha med ett säkerhetstänk särskilt vid hantering av saker som alstrar värme. Upprätta brandskyddsregler, utgå från mall.

5. El-fel

Elektrisk utrustning och husets egna elanläggning är båda vanliga orsaker till brand. Ett första steg mot ökad säkerhet är att göra en egenkontroll av elanläggningen med vår kostnadsfria checklista.

6. Åska

Åsknedslag kan leda till brand oavsett om det är i ert eget hus den slår ned, i grannens eller i skog och mark i närheten. Ett över-spänningsskydd ökar säkerheten.

Kontakta oss för tillgång till material och mallar.

Hembygdsförsäkringen | 0200-22 00 55 | forsakring@hembygdsforbundet.se

